

הרכות שבת סימן שיט

קמן באר הגולה

והחלבין (נח) נשאר (יה) למעלה : מן ימים שיש בהם חולעים מותר לשתותן (גמ) ע"י (יע) מפה ב ב'ה"ש נחשום בשבת. (ס) דלא שייך בורר ומשמר * (סא) אלא במתקן הענין קודם אכילה או שתיה אבל אפ' בשעת שתיה מעכב את הפסולת שלא יכנס להוך פיו אין זה מעין מלאכה ומותר : י' (כ) * המחבץ (סב) פ' שמואל חמאה מן הסלע (סג) תולדת בורר הוא (סד) לפיכך (סה) אע"פ * שנותנים שומשים

באר

קאז ועמ"א. כתב המ"א בסי' תקפ"ו ס"ק י"ג ג"ל דמותר לקלוס שומן ה"ף על פני החלב שקורין סמטענ"י אפילו בשבת וכשיניע סמוך לחלב יניח קלת עם החלב וכמ"ס סי' שי"ט סי"ד ודוקא שגרף לבו ביום ואם א"ל לו רק שחושש שיפסיד ויתקלקל מותר למשות ע"י אינו יהודי וכמ"ס סי' ש"ן ס"ה עכ"ל עס : (יה) למעלה . ולא תשיב כבורר לפי שגויסה אובלין וזאון ונותין אותו לתוכן אלא לתקן מראה המדל עור . אבל אם הם עושין אותו כדי לאכול החלמון אסור דמה שאינו רוצה לאכול מקרי פסולת וה"ל בורר ב"ח ולכנס ועיין ס"ג שכתב דבמין א' לא שייך ברירה וז"ל דהכא מייחס ב' מינים ועי' מג"א וט"ו כתב מזה כמתייע לדבריו דאפילו

משנה ברורה

דאפילו ביו"ט אסור לבורר : (נח) נשאר למעלה . ר"ל ואינו עומד לאכילה אעפ"כ לא תשיב כבורר אוכל מתוך הפסולת דאף החלמון שהוא מסין אינו נשביל אכילה רק כדי ליות מראה החרדל [טור] ואם הוא מסין כדי לאכול החלמון אסור (מו) דשני מיני אוכלין מקרי ה"ח ע"י עס ברירה (מז) מקולין בזה ונכון להחמיר (מח) וע"כ יש לזהר מלכבדו החלמון מן החלבין ע"י איזה כלי כדי לטרוף אותו ולשפוך לתוך הקאווע כמו שנהגין במקום חלב [ובעינין שאין בו משום מכשיל עיין לעיל בסוף סימן שי"ח] דאסור משום השש בורר אבל מותר ליקח החלמון בידו דהוי בורר אוכל לאתער וכדי דמותר (מט) זה"ה דמותר ע"י עירוי מקליפה לקליפה דזה ג"כ מקרי כבורר בידו וכנ"ל בסקמ"ד : (גמ) ע"י מפה . ומשום מלבן ליכא כיון דליכא לבלון וכמו שכתב בסיומן ש"כ ס"ט (ג) וא"כ לדעת האוסרין שם אסור ע"י מפה והיינו דוקא במים אבל ביין וצארי משקין לבו"ט שרי דלין המפה מתלבן ע"י שרייתן ובא"ר כתב להקל אף במים אפילו לדעת האוסרין שם (גא) ובמקום הדקא יש להקל (גב) כיון שאינו מתכוין לכביסה : (ס) דלא שייך בורר וכו' . והא דליתו אסור משום שמה יסחוס כיון דליתו נקרה במים רק דבר מוטע מהכבד כדי הנחת פיו אינו חושש למוטעו [כ"י ע"ש עור] ומ"מ יש לזהר (נג) שלא ישחה דרך בית יד מכתומת עלו דבזה חיישין יותר שמה יסחוס שמלטער בלביסחו : (סא) אלא במתקן וכו' . וע"כ כשנוטל זכוב או ד"ל במחלל ומסקה (כד) לא יסיר הונוכ בין ביד בין בכלי דהוי בורר פסולת מאוכל אלא יקח קלת גם מהמחלל או המסקה עמו ויזרוק : (סב) פ' שמואל וכו' . וכן (סג) הלווק חלב ונותן בו קיבה או שאר מיני חימוץ כדי להכניו (נד) או העוסה כמין בלי גמי ונותן הקוס בחוכו ומי החלב נוטפין כ"ז בכלל מתקן דהוא תולדה ברירה ואסור אפילו ע"י א"י (נז) וכלי הקולט שומן הגף ע"פ החלב [שקורין סמטענען] אין זה הוא בכלל בורר ע"פ יזהר שכשיניע סמוך להלב יניח קלת עם החלב ואז שרי וכמ"ס סי"ד וה"ה להיפוך שיזול קלת מן החלב עם השומן הזה (אכל נכח) ליקח השומן בלמנוס אסור אפילו דעתו לאכול לאתער שהרי הוא לוקח בכף] וכ"ו דוקא כשגרף לאכול (נט) בשבת דא"כ הוא איסור מדברי סופרים ומותר ע"י א"י במקום שיפסד ויתקלקל מותר לעשות ע"י א"י כשאינו בורר בלמנוס וכנ"ל בהדבקה לחול חלב במקום חס כדי שיעשה גבינה והלווקה הקוס ועושה גבינה חייב משום בונה שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשה גוף אחד דומה לבנין [רמב"ם] : (סד) לפיכך וכו' . משמע מזה דהאיסור הוא משום בורר ולפ"ו אם דעתו לאכול לאתער שרי לתבון בידו ועיין ב"ה"א שהביא מהתוספתא ראייה דאיסורו דהאיסור לא שרי דעתו לאכול לאתער אסור : (סד) אע"פ שנותנים

היטב במין אחד שייך ברירה ע"ש . ועיין ס"ה ה' : (יע) מפה . ומשום מלבן ליכא כיון דליכא טיוריף כמ"ס סי' ש"כ ס"ט וא"כ להאוסרין אסור ע"י מפה מ"א . וכשנוטלים זכובים לכוס לא יוליח הזכובים לבדן מן הכוס דהוי ליה בורר פסולת אלא יקח משקה קלת עמיה ע"י ועס"ק ב' מש"ס : (כ) המחבץ . דהיינו שלוקח חלב ונותן בו קיבה כדי לחבלו חייב הכריה הקוס מן החלב או שגבו ועשאו גבינה חייב משום בונה הרמב"ם ועמ"א . ובתכ"ס דכרידה שייך בכל מדי אפילו כלי מתוך כלים והא דכתבו התוספות מיני אוכלים גרסיקן לרכותא דאפילו כשכל מתוך אוכל אמרינן דהנשאר דהוי פסולת ע"ש :

באר הלכה

סוכר דדוקא בחתוך * אלא במתקן וכו' . עיין במ"כ כ"כ סט"ו וא"ר וכ"כ בספ"ג ושא"ל דכיון דהוי פסולת מתוך אוכל ע"כ אף לאתער אסור ועיין בנכ"ס שהביא דמהר"ש"ן מיקל בנטל לתוך המסקה ורואי' בכפר בית מאיר דבסכ"ס ג"כ לפהר"ע"ך וכשעמו במחלל כנכ"ס ומ"מ ק"ס מחל להקל בנטל כי כמעט כל ב'הארוגים שמתקין דברי הט"ו להכנס ובפרט דמלא' דאורייתא הוא : * המחבץ וכו' . כ"ז הוא לבון כרמב"ם וביאר כ"ז דהיינו שלוקח חלב ונותן בו קיבה כדי לחבלו וכמו שכתבנו בפ"ב ומע שייך סמל"ן פ"ה שמואל וכו' אינו מלבון כרמב"ם ומ"מ דין אמת ש"כ הרי"ב בסיומן קל"ה שנס"ה הוא בכלל כוכר * שנותנין שוממין ואגוויס וכו' . הוא מלבון התוספתא

וכדי דמותר (מט) זה"ה דמותר ע"י עירוי מקליפה לקליפה דזה ג"כ מקרי כבורר בידו וכנ"ל בסקמ"ד : (גמ) ע"י מפה . ומשום מלבן ליכא כיון דליכא לבלון וכמו שכתב בסיומן ש"כ ס"ט (ג) וא"כ לדעת האוסרין שם אסור ע"י מפה והיינו דוקא במים אבל ביין וצארי משקין לבו"ט שרי דלין המפה מתלבן ע"י שרייתן ובא"ר כתב להקל אף במים אפילו לדעת האוסרין שם (גא) ובמקום הדקא יש להקל (גב) כיון שאינו מתכוין לכביסה : (ס) דלא שייך בורר וכו' . והא דליתו אסור משום שמה יסחוס כיון דליתו נקרה במים רק דבר מוטע מהכבד כדי הנחת פיו אינו חושש למוטעו [כ"י ע"ש עור] ומ"מ יש לזהר (נג) שלא ישחה דרך בית יד מכתומת עלו דבזה חיישין יותר שמה יסחוס שמלטער בלביסחו : (סא) אלא במתקן וכו' . וע"כ כשנוטל זכוב או ד"ל במחלל ומסקה (כד) לא יסיר הונוכ בין ביד בין בכלי דהוי בורר פסולת מאוכל אלא יקח קלת גם מהמחלל או המסקה עמו ויזרוק : (סב) פ' שמואל וכו' . וכן (סג) הלווק חלב ונותן בו קיבה או שאר מיני חימוץ כדי להכניו (נד) או העוסה כמין בלי גמי ונותן הקוס בחוכו ומי החלב נוטפין כ"ז בכלל מתקן דהוא תולדה ברירה ואסור אפילו ע"י א"י (נז) וכלי הקולט שומן הגף ע"פ החלב [שקורין סמטענען] אין זה הוא בכלל בורר ע"פ יזהר שכשיניע סמוך להלב יניח קלת עם החלב ואז שרי וכמ"ס סי"ד וה"ה להיפוך שיזול קלת מן החלב עם השומן הזה (אכל נכח) ליקח השומן בלמנוס אסור אפילו דעתו לאכול לאתער שהרי הוא לוקח בכף] וכ"ו דוקא כשגרף לאכול (נט) בשבת דא"כ הוא איסור מדברי סופרים ומותר ע"י א"י במקום שיפסד ויתקלקל מותר לעשות ע"י א"י כשאינו בורר בלמנוס וכנ"ל בהדבקה לחול חלב במקום חס כדי שיעשה גבינה והלווקה הקוס ועושה גבינה חייב משום בונה שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשה גוף אחד דומה לבנין [רמב"ם] : (סד) לפיכך וכו' . משמע מזה דהאיסור הוא משום בורר ולפ"ו אם דעתו לאכול לאתער שרי לתבון בידו ועיין ב"ה"א שהביא מהתוספתא ראייה דאיסורו דהאיסור לא שרי דעתו לאכול לאתער אסור : (סד) אע"פ שנותנים

שער הציץ

שרי לבתן תרלו אף בשבת וכאלת ופ' אינו דאפילו ביו"ט אסור וכנ"ל : (מו) כ"ח ולכנס : (מו) טעמם דמקרי מין אחד וסוף דעת סט"ו והמ"א לפי מסקנתו [וכמו שביאר סתמה"ש] : (מח) ח"א : (מט) אף דהוא מהמיר ג"כ פ"י עירוי איל לשיטתו שם כפי"ס אבל כבר הכריענו על כמ"ס סקמ"ד כסכמת אחרונים דכבר דבר מקרי כבורר בידו ובפרט נשינו דהרבה אחרונים סוכרין דמין אחד כודאי יש להקל : (ג) ומה אחרונים : (הא) ח"א ומתע' : (כ) סנה בא"ר כתב כיון שאינו נקרה כ"א דבר מוטע ועס קלוס הוא ומ"מ יש להקל מטעם שכתבנו דסמ"ג כתב דלא אמרין שרייתו ח"א כיבוס דברר שא"ש מתכוין והגרי"א בסיומן ש"כ מדר לסכר' וז' וכ"ס בזה שאינו רק משע כודאי לא מתכוין לכביסה וגם כלא"ה רוב שפיקים סוכרין דבדקן טו לבדן לא אמרין שרייתו הוא כיבוס : (גג) ח"א : (כד) ס"ז ושא"ל : (כה) רמב"ם : (טז) דש"י : (ז) מ"א לתמן בסיומן חת"י סק"ג : (ח) כנ"ל ומה שכתב גרסי' דאם דעתו לאכול לאתער שרי הייט בשמערס מבלי לכלי וכן משמע ממ"א ס"ח ס"ז ע"ש אבל כפי דרך ברירה הוא דברר זה ועיין בנ"א בהגות י"ט כלל פ"ב אות כ' ובטע"ד כתבתי : (טז) ק' איחא כמ"א סימן תק"י ה"ל וסוף פשוט דלא נענין שייס' דעתו לאכול לאתער כיון שאין שם בורר עליו ובח"א כיון שברר דאיתו דברר חמוס שכתב דאפילו אם מית מטע מן השומן ג"כ אי"ס שרי כ"א כשעוה לאתער ולין פ"ז מ"א סימן תק"י וכאלת כ"ז אינו ובכאלת י"ט שערק כנ"ל ועי' גמ"א שכתב ע"ס לו גרסא' אמת דכרי המ"א ורואי' כנ"ל ובכרי אחרונים שהענין דברי סמ"א כמו שכתבנו בפ"ס :